

Jakelu: Sisäministeriö

LAUSUNTO

23.10.2024

HVK/2024/00922

Lausuntopyyntö VN/22348/2024

Lausunto - luonnos hallituksen esitykseksi vaaratiedotteesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Huoltovarmuuskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja on perehtynyt Lausuntopyyntöön tai sen taustalla olevaan materiaaliin. Huoltovarmuuskeskus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Sisäministeriön valmisteleva lakimuutoksella laajennetaan oikeus antaa vaaratiedote koskemaan myös kunnan terveydensuojeluviranomaista aiemmin laissa lueteltujen viranomaisten lisäksi. Vesihuolto kuuluu yhteiskuntamme huoltovarmuuskriittisiin toimialoihin. Johto- ja tiedottamisvastuu talousvesivälitteisissä epidemiatilanteissa tai sellaista epäiltäessä on kunnan terveydensuojeluviranomaisella. Jos talousveden saastumista epäillään, tulee tieto vaarasta sekä toimintaohjeet saattaa nopeasti vedenkäyttäjien tietoon.

Viimeisen kolmen vuoden aikana noin 10 % vaaratiedotteista on annettu saastuneen juomaveden takia. Saastunut juomavesi on selkeästi toiseksi yleisin syy antaa vaaratiedotteita, mutta nykyisen lain mukaan tällaisissa tilanteissa häiriötilanteen johto- ja tiedottamisvastuullinen viranomainen ei saa itse antaa vaaratiedotetta. Saastunut juomavesi saattaa hyvin nopeasti sairastuttaa jopa tuhansia juomaveden käyttäjiä, minkä tähden olisi erittäin tärkeää, että tilanteesta voitaisiin antaa vaaratiedote mahdollisimman nopeasti.

Huoltovarmuuskeskus toteaa, että esitys vaaratiedotteesta annetun lain muuttamisesta on kannatettava. Vaaratiedotteen antamisoikeuden laajentaminen myös kunnan terveydensuojeluviranomaisille on erittäin tarpeellista ja muutos on aiheellista saada voimaan mahdollisimman nopeasti.

Sisäministeriö, Liikenne- ja viestintäministeriö sekä Huoltovarmuuskeskus valmistelivat yhteistyönä muistion, jossa todettiin kokonaisvastuun vaaratiedottamisen koordinaatiosta kuuluvan Sisäministeriölle. Muistio ei ottanut kantaa kustannusten jakoon, vaan siltä osin muistio kannatti toimimista olemassa olevien lakien mukaan. Käytännössä kustannusten jako olemassa olevien lakien mukaan tarkoittaa sitä, että suurin osa vaaratiedottamisen kustannuksista kohdistuu viime kädessä Huoltovarmuuskeskukselle. Laki sähköisen viestinnän

palveluista (SVPL) 243 §:n 1 momentin 15 kohta toteaa, että yleiset viestintäverkot ja -palvelut sekä niihin liitettävät viestintäverkot ja -palvelut on suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että viranomaisten antamia vaaratiedotteita voidaan välittää yleisölle siten kuin siitä erikseen säädetään. Saman lain 300 §:ssä todetaan, että yrityksellä, jonka velvollisuus on suunnitella, rakentaa ja ylläpitää viestintäverkot ja viestintäpalvelut 243 §:n 1 momentin 15 kohdan mukaisesti, on oikeus saada korvaus veloitteen aiheuttamista kustannuksista huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa tarkoitetusta huoltovarmuusrahastosta, jos kustannukset ovat yrityksen toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen huomattavia. Huoltovarmuuskeskus on korvannut näitä kustannuksia viime vuosina noin 0,5 M€/v. Lisäksi on todettava, että vaaratiedottamisen järjestelmiin tehtävät muutokset, joista aiheutuu merkittäviä kustannuksia eivät ole toteutuneet, jos Huoltovarmuuskeskus ei ole korvannut siitä syntyneitä kustannuksia.

Toimiva vaaratiedottamisjärjestelmä on merkittävä osa erilaisten suunnitelmien, toimintamallien ja järjestelmien kokonaisuutta, jotka yhdessä muodostavat yhteiskunnan huoltovarmuuden. Huoltovarmuuden tasoa ei voi parantaa lisäämällä vain yksittäisten järjestelmien toimivuutta, vaan kehitystä tarvitaan kaikilla osa alueilla. Tämä edellyttää sitä, että kaikille huoltovarmuuden osa-alueille kohdistetaan resursseja riittävässä määrin ja sopivan tasapuolisesti.

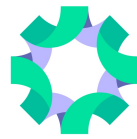
Huoltovarmuustoiminnan rahoituksella on kaksoishaaste: rahoitus laskee samaan aikaan kun turvallisuusympäristön haasteet vaativat varautumaan entistä vahvemmin. Vallitsevassa turvallisuustilanteessa Suomen kansainvälisesti ainutlaatuisen huoltovarmuusmallin toimintakyky on varmistettava. Ilman rahoituksen riittävää tasoa on vaarana, että toimintakyky ja samalla Suomen kyvykyys ylläpitää riittävää varautumista vaarantuu merkittävästi jo lyhyellä aikavälillä. Tämä olisi kokonaisturvallisuuden ja myös kokonaismaanpuolustuksen kannalta erittäin vahingollista.

Akuitit rahoitushaasteet vaikuttavat kansallisen varautumisen tasoon. Ilman valtion pääomistusta huoltovarmuuden toimintakyky uhkaa nopeasti rapautua ja varautumisen taso alentua tilanteessa, jossa varautumista tulisi päinvastoin vahvistaa. Tämä ei voisi olla vaikuttamatta myös Huoltovarmuuskeskuksen vaaratiedottamiselle osoittamiin varoihin.

Huoltovarmuuskeskus pitääkin välttämättömänä, että käynnissä olevan huoltovarmuuslainsäädännön uudistamistyön yhteydessä huoltovarmuuden rahoituksen taso määritellään uudelleen ja mitoitus järjestetään aidosti vastaamaan muuttuneen turvallisuustilanteen vaatimuksia. Lisäksi Huoltovarmuuskeskuksen esittämä siltarahoitus vuosille 2025-2027 on varmistettava, ennen uudistetun rahoitusmallin voimaantuloa.

Lisätiedot

Lisätietoja antaa vanhempi varautumisasiantuntija (tuomas.seppala@nesa.fi, 0295 051 111).

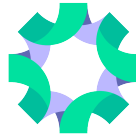
Johtaja

Jaakko Pekki

Vanhempi varautumisasiantuntija

Tuomas Seppälä

Jakelu: Sisäministeriö

HVK/2024/00922-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: